

หลักสูตรวิชาศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษา

ศิลปศึกษา ได้แก่วิชาซึ่งส่งเสริมให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นความงามตามทัศนะของตน การแสดงออกนั้นเด็กอาจแสดงได้หลายทาง เช่น แสดงออกเป็นรูปภาพ รูปปั้น การแกะสลัก และการลำดับเสียงในดนตรี เป็นต้น

การสอนศิลปศึกษา มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถและทัศนคติ พอเหมาะสมกับวัย ดังต่อไปนี้

๑. ให้เด็กได้แสดงความรู้สึกรักใคร่ ความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติ ออกโดยเสรี

๒. ให้รู้จักใช้ศิลปะเพื่อส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจและอารมณ์

๓. ให้มีความกตริเริ่ม และสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของบุคคลและชุมชน ให้มีความชื่นชมและรู้คุณค่าในศิลปะของชาติ

๔. ให้รู้สึกชื่นชม และซาบซึ้งในความงามของ ธรรมชาติต่าง ๆ คือ สี เสียง กลิ่น และให้เป็นผู้มีความเจริญทางจินตนาการ

๕. ให้รู้จักใช้ศิลปะเพื่อความเพลิดเพลิน ร่าเริง และผ่อนคลายอารมณ์ในเวลาว่าง ๆ

๖. ให้รู้หลักเบื้องต้นของศิลปะ ในการออกแบบ เลือกลี สดงาม ตกแต่ง และกลวิธีอื่น ๆ อันเป็นมูลฐานของการแสดงออกทางศิลปะและการตัดสินใจ

๗. ให้รู้จักฟังเพลง ร้องเพลง ฟ้อนรำ ฟังและเล่นดนตรี พอสมควร

๘. ให้รู้จักสำรวจหรือประเมินค่าของที่ทำขึ้นเอง หรือที่ผู้อื่นสร้างขึ้น และหาทางทำให้งานของตนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๙. ให้รู้จักใช้ความรู้ทางศิลปะ เป็นเครื่องช่วยในการเรียนวิชาอื่น ๆ ตามหลักสูตร

๑๐. ให้เรียนรู้และเข้าใจที่มาของศิลปะไทยและศิลปะที่เป็นของต่างประเทศ

เด็กเล็ก ๆ หนึ่งยอมพอใจที่จะแสดงความคิดของตนออกโดยไม่มี การ สกั ต กั น เมื่อโตขึ้นจึงค่อยศึกษาแบบแผนของศิลปะในภายหลัง ดังนั้นครูจึงควรสอนศิลปะศึกษาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กดังกล่าวมานี้ กล่าวคือในตอนต้น ครูจัดหาวัสดุต่าง ๆ เพื่อให้เด็กใช้สำหรับแสดงความคิดออกมาอย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งแนะนำให้เด็กอธิบายงานศิลปะซึ่งตนแสดงออกมาด้วย เมื่อเด็กเติบโตพร้อมที่จะรับแบบแผนอันถูกต้องแล้ว ครูจึงสอนแบบแผนให้ในภายหลัง การที่เด็กจะรู้สึกซาบซึ้งในรสของศิลปะได้นั้น ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักประเมินผลงานที่ผลิตขึ้นโดยการร่วมกันพิจารณาถึงความงาม ความหมาย และความมุ่งหมายของผลงานนั้นอย่างตรงไปตรงมาด้วย

อนึ่งเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีจินตนิมิตอันดี ครูควรส่งเสริมและปลุกฝังให้เด็กมีนิสัยในการประหยัด การเก็บรักษา ความสะอาด ตลอดจนความมีระเบียบ และสวยงาม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

การเขียนภาพและระบายสี

ให้แสดงความคิด และความรู้สึกของตนโดยเสรีในการเขียนภาพจากประสบการณ์ทางบ้านหรือทางโรงเรียน

ให้ระบายสีโดยไม่ต้องร่างหรือใช้เครื่องมือช่วย เช่น ใช้ชอล์ก ดินสอสี สีอะเลอซัน สีโปสเตอร์ สีฝุ่น อาจเขียนภาพแสดงท่าต่างๆ ของคนหรือสัตว์โดยยังไม่ต้องคำนึงให้เหมือนของจริง

ให้รู้จักรูปต่าง ๆ เช่น รูปกลม รูปเหลี่ยม และลวดลายซ้ำ ๆ กันเมื่อต่อรูปหรือทำแบบต่าง ๆ

ให้แปลความหมายของภาพเป็น คำพูดได้ด้วยการเล่าเรื่องจากภาพที่เห็น หรือภาพที่ตนเขียนขึ้น

ศิลปะปฏิบัติ

ให้ตัด ฉีก พับ หรือปะกระดาษสีต่างๆ ให้เป็นรูปภาพตามความนึกคิด หรือที่เห็นว่าสวยงาม

ส่งเสริมให้เด็กเลือก รวบรวมภาพหรือแสตมป์ เพื่อทำสมุดภาพ ช่วยกัน ตกแต่งห้องเรียน บ้ายข้าวสาร ด้วยภาพที่รวบรวมไว้ หรือชิ้นงานที่ทำเสร็จแล้วเด็ก อาจช่วยกันทำมุมมองทำภาพผนัง ตามความเหมาะสมกับวัย

ให้เด็กปั้นดินหรือวัสดุอื่น ๆ เป็นรูปต่าง ๆ ตามความนึกคิดของตน

ให้พิมพ์แบบด้วยแม่พิมพ์ที่เป็นตัวอักษร ภาพสัตว์ หรือลวดลายง่าย ๆ แม่พิมพ์ อาจทำด้วยสบู่มันเทศ มะละกอ ไม้เนื้ออ่อน ถ้าไม่มีแม่พิมพ์อาจใช้วัสดุอื่น ๆ แทนแม่พิมพ์ก็ได้ เช่น จุกขวด ฝาขวดน้ำอัดลม ดินสอ ฯลฯ

ให้รู้จักใช้กรรไกร ตัด เย็บ แปะแปะ ในการตัดกระดาษ เย็บผ้า หรือปะ กระดาษ โดยลำดับ

ให้เด็กประดิษฐ์ของเล่นหรือของใช้จากวัสดุพื้นเมืองหรือเศษของเหลือใช้ต่าง ๆ เช่น ทำเรือด้วยกาบมะพร้าว ทำตุ๊กตาด้วยเศษผ้าหรือฟางข้าว

ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไปใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การรักษาและตกแต่ง ห้องเรียน การปลูกไม้ประดับ การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

ในการสอนศิลปะ นอกจากหัดเด็กให้ชินกับการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ควรหัดให้ เด็กกะงาน รู้จักประหยัดใช้วัสดุ รู้จักทำตามความสามารถและความเหมาะสมของ ท้องถิ่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

การเขียนภาพและระบายสี

ให้รู้จักแม่สี และให้ทดลองผสมสี รู้จักสีอ่อนและสีแก่ รู้จักสังเกตและชื่นชม ในสีต่าง ๆ

ให้เขียนภาพเป็นเรื่องราวจากนิทาน หรือจากประสบการณ์ของตน หรือเรื่อง ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิชาอื่นในหลักสูตร และส่งเสริมทักษะในการเขียนภาพโดยเสรี ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ให้รู้จักดูภาพ เข้าใจความหมายของภาพ และสามารถอ่านภาพเป็นเรื่องราว ได้ตามประสบการณ์ของตน

ศิลปปฏิบัติ

ส่งเสริมให้เด็กสะสมและรวบรวมภาพเป็นงานอดิเรก และแสดงออกทางสร้างสรรค์ เช่น การตกแต่งห้องเรียน โรงเรียน บ้าน เป็นต้น ในเรื่องการตกแต่ง ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักวางโครงการและร่วมกันทำงาน

ให้รู้จักปั้นดินหรือวัสดุอื่น ๆ เป็นรูปต่าง ๆ

ส่งเสริมการประดิษฐ์เครื่องเล่นเครื่องใช้ด้วยวัสดุพื้นเมือง เช่น ใบมะพร้าว ใบเตย ใบลาน ไม้ไผ่ หวาย กก รวมทั้งการให้เศษไม้จริงประกอบเป็นวัตถุง่าย ๆ และควรส่งเสริมการใช้เครื่องมือชนิดต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัสดุนั้น ๆ

การประดิษฐ์เหล่านี้ควรส่งเสริมให้ทำเป็นเครื่องใช้ในบ้าน หรือในโรงเรียน ตามความสามารถของเด็ก

ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไปใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การรักษาและตกแต่งห้องเรียน การปลูกไม้ประดับ การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

การสอนศิลปะชั้นนี้ ควรนำกิจกรรมบางอย่างที่มีในชั้น ประถมปีที่ ๑ มาปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กยิ่งขึ้น

ชั้นประถมศึกษา ๓

การเขียนภาพและระบายสี

ให้เขียนและระบายภาพด้วยสีฝุ่น เกรยอง ดินสอสี ชอล์ก หรืออย่างอื่น ให้รู้เส้นฐานและความแตกต่างของภาพที่มีระยะใกล้ไกลโดยสังเกตหรือเขียนให้เข้าใจหรือเห็นความงามของภาพที่ดีในเรื่องรูป สี เส้น โครงสร้างและแบบ เช่น ลักษณะความงามของธรรมชาติ

ให้รู้หลักเกณฑ์ง่าย ๆ ในการเขียนท่าทางเคลื่อนไหวของคนและสัตว์

ควรส่งเสริมการเขียนภาพผนัง ภาพประกอบข่าว นิทาน เรื่องจากประสบการณ์หรือภาพประกอบเรื่องที่เรียนเพื่อให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ

ศิลปปฏิบัติ

ให้ทำงานด้วยความประณีตสวยงามยิ่งขึ้น

ให้ประติษฐ์ด้วยกระดาษให้เป็นรูปคล้ายของจริง เช่น หน้าคน สัตว์ และต้นไม้ ให้ทำภาพกระดาษตั้งโดยตัดภาพจากที่อื่น หรือเขียนขึ้นเองแล้วนำมาติดบนกระดาษแข็งเพื่อให้ตั้งได้

ศิลปปฏิบัติในชั้นนี้อาจแยกสอนให้เหมาะสมกับเพศตามความต้องการและความถนัด เช่น การเย็บ บัก ถัก ร้อย การจัดและร้อยดอกไม้ งานใบตอง การประกอบอาหาร การจักสาน ถัก ทอ และงานช่างไม้เบื้องต้น เพื่อประติษฐ์เครื่องเล่นเครื่องใช้ที่มีประโยชน์มากขึ้น ทั้งนี้ให้เหมาะสมกับความสามารถและวัยของเด็ก

ให้รู้จักปั้นดินหรือวัสดุอื่น ๆ ให้มีรูปลักษณะสวยงามยิ่งขึ้น ถ้าสามารถทำได้ก็อาจทำเป็นเครื่องปั้นดินเผา

ให้รู้จักสลักไม้เนื้ออ่อนเป็นรูปต่าง ๆ ตามที่ต้องการ

ส่งเสริมความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ด้วยการประติษฐ์เศษวัสดุ เช่น ใช้ท่อนไม้ และกล่องกระดาษประกอบเป็นรูปสัตว์

ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไปใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การตกแต่ง การสลัก ผัก การทำสวนดอกไม้ ฯลฯ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

การเขียนภาพและระบายสี

ให้เขียนภาพและระบายสีเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ และการแสดงออกให้มากยิ่งขึ้น

ให้ประติษฐ์ตัวอักษรแบบต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำป้ายข่าวสาร นิทรรศการและอื่น ๆ

ให้รู้จักเขียนภาพจากตัวแบบ ทั้งที่เป็นของจริงและหุ่นจำลอง

ควรส่งเสริมทักษะ ในการเขียนภาพเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การตกแต่งห้องเรียน การจัดนิทรรศการงานละคร

เด็กที่สนใจในการเขียนภาพเป็นพิเศษหรือชอบเขียนด้วยสีชนิดหนึ่งชนิดใด โดยเฉพาะพึงได้รับการส่งเสริม

ศิลปปฏิบัติ

ให้ทำงานกระดาษด้วยความประณีตสวยงามยิ่งขึ้นให้ทำกล่องภาพ ตามมิติจากกล่องกระดาษ หรือสิ่งไม่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบทเรียน

ให้ประดับกระดาษเป็นภาพต่างๆ ตามแบบประดับมุกหรือกระจกโดยใช้ฉันทึกับด้วยชิ้นกระดาษเล็กๆ รูปต่างๆ เช่น สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม หรือจะใช้เศษผ้า เศษวัสดุแทนก็ได้

ให้รู้จักจัดกระดาษทรายเป็นเรื่องราวจากบทเรียนหรือจากความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ศิลปปฏิบัติในชั้นนี้โรงเรียน ควร ส่ง เสริม ให้เด็กสามารถทำสิ่งของที่ใช้เป็นประโยชน์ได้ และมีความมุ่งมั่นในแง่ศิลปประกอบอยู่ด้วย ทั้งนี้ให้เหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น จะเป็นการทำเครื่องบนดินเผา การแกะสลัก การจักสาน การถัก หรือทอ การปักกรเบื้องต้น งานช่างไม้ ฯลฯ ก็ได้

ควรให้เด็กนำความรู้ทางศิลปะไปใช้ในการงานง่าย ๆ เช่น การตกแต่ง การจัดบ้านเรือน ฯลฯ

ชั้นประถมศึกษา ๕

การเขียนภาพและระบายสี

ให้รู้และฝึกการออกแบบง่าย ๆ โดยใช้รูป เส้น สี มาประกอบเป็นแบบต่างๆ จินตนาการของเด็ก

ให้รู้และเข้าใจทฤษฎีของสีน้ำ การผสมสีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีน้ำ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการระบายภาพ

ให้เข้าใจความงามและความแตกต่างของธรรมชาติมากขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการเขียนภาพ เข้าใจความแตกต่างของเส้น ระยะการจัดภาพ

ให้รู้จักสังเกตลักษณะของศิลปะไทย เช่นภาพลายไทย พระปราสาท เจดีย์ ฯลฯ
ให้รู้และฝึกการเขียนภาพสเกตซ์

ให้รู้จักทำแบบเพื่อทำสแตนด์สิ่งง่าย ๆ และทำอย่างอื่น ๆ เช่น ใช้ฟองน้ำ เศษผ้า ฯลฯ ชุบสีและในแบบ

ให้เขียนภาพประกอบเรื่องโฆษณา ตัวอย่าง ให้ยากขึ้นตามลำดับ
ส่งเสริมการทดลองใช้สีโดยวิธีต่างๆ กัน หยต เท พรหม ฯลฯ

ชั้นประถมศึกษา ๖

การเขียนภาพและระบายสี

ให้รู้และฝึกการออกแบบโดยใช้รูป เส้น สี ระยะ มาประกอบเป็นแบบต่างๆ ตามจินตนาการของเด็ก

ให้รู้ทฤษฎีของสี การผสมสี การระบายภาพ โดยฝึกให้มีทักษะยิ่งขึ้น

ให้รู้และฝึกการจัดภาพ เขียนภาพที่มีส่วนซ้อนกัน และเขียนภาพที่สูงหรือต่ำกว่าระดับตาบ้าง

ให้เขียนภาพสเกตซ์ได้รวดเร็วถูกต้องยิ่งขึ้น

ส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่และวางโครงการสำหรับงานนั้น เช่น เขียนภาพผนังจัดนิทรรศการ ฯลฯ

ส่งเสริมการทดลองใช้สีโดยวิธีต่าง ๆ เช่น หยต พรหม แตะ ฯลฯ ให้ดีขึ้น

ส่งเสริมให้รู้ความแตกต่างระหว่างศิลปะไทยกับต่างประเทศ และให้มีทัศนคติที่ดีต่อศิลปะไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗

การเขียนภาพและระบายสี

ให้รู้และฝึกการออกแบบปกหนังสือ ภาพโฆษณา เครื่องใช้ และเครื่องประดับ

เวลา

ให้สามารถเขียนภาพและจัดภาพให้สวยงาม

ให้ฝึกการเขียนภาพที่เป็นศิลปะไทยจากแบบง่ายๆ หรือตามความคิดเห็นของเด็ก

ให้ศึกษาหลักของภาพที่ดีและใช้หลักเหล่านั้นประเมินคุณค่างานของตนเองและ

ผู้อื่น

ส่งเสริมให้หาวิธีเขียนและระบายภาพด้วยวิธีแปลก ๆ ยิ่งขึ้น

ทั้งหมดนี้เป็นหลักสูตรชั้นประถมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงกิจกรรมศิลปศึกษาที่เกี่ยวข้องตามหลักสูตรแต่ละระดับชั้น